

Анна-Христина Ляковська
старший викладач кафедри педагогіки,
психології та теорії управління освітою
Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівці, Україна

ДИСПРОПОРЦІЯ МІЖ ОЧІКУВАННЯМИ ТА РЕАЛЬНІСТЮ: РОЛЬ ІППОЧО В СИСТЕМІ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІВ.

Професійна діяльність педагога в умовах сучасних викликів, що включають підвищене психоемоційне навантаження, постійні реформи освітньої системи, цифровізацію та зростання соціальних очікувань, вимагає ефективної системи підтримки. Ця система є критично важливою для запобігання професійному вигоранню, збереження психологічного здоров'я та забезпечення якості освітнього процесу, оскільки емоційний стан учителя безпосередньо впливає на його професійну діяльність та взаємодію з учнями [1]. Однак, наразі спостерігається суттєва розбіжність між формальними механізмами підтримки, що пропонуються на інституційному рівні, та їх сприйняттям самими педагогами. Метою даної роботи є аналіз результатів опитування педагогів щодо їх розуміння підтримки та виявлення диспропорції між їхніми потребами та існуючими інституційними можливостями. Наше дослідження дозволило сформувати цілісну картину сприйняття цього феномену в педагогічному середовищі, а також окреслити виклики для системи післядипломної освіти.

Аналіз відповідей педагогів на запитання *"Що для них означає бути підтриманим?"* дозволив виділити чотири основні, послідовні рівні усвідомлення цього поняття, що відображають еволюцію їхніх потреб.

Перший рівень, який є базовим і домінує у сприйнятті більшості опитаних (близько 180 відповідей), ототожнює підтримку з емоційним комфортом, що виражається у формулюваннях: *"бути почутим", "зрозумілим", "не ігнорованим"*. Це свідчить про первинну потребу в психологічній безпеці та доброзичливості в робочому середовищі. Відсутність емоційного визнання у професійному колективі, знецінення зусиль та ігнорування особистих проблем сприймається педагогами як екзистенційна загроза їхньому професійному самопочуттю. Ця потреба в емоційній безпеці є фундаментом, без якого будь-які інші форми підтримки виявляються неефективними.

Другий за поширеністю рівень (близько 80 відповідей) пов'язаний з емоційно-соціальною підтримкою. Він проявляється у можливості поділитися проблемами, звернутися за допомогою до колег чи адміністрації, що відображає потребу в належності до професійної спільноти та відчуття, що вчитель не залишився наодинці зі своїми труднощами. Соціальна підтримка в колективі знижує рівень стресу, дозволяє обмінюватися досвідом та знаходити спільні рішення, формуючи горизонтальні зв'язки взаємодопомоги [2].

Третій рівень є найменш усвідомленим і найрідше згадується респондентами (близько 10 відповідей). Він передбачає звернення до формальних інституцій, які надають допомогу, хоча частіше проблеми вирішуються виключно в межах закладу, без їхнього виносу за межі. Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (ІППОЧО), як провідний регіональний методичний центр, пропонує низку заходів системної підтримки, які включають професійні вебінари, семінари, тренінги, а також індивідуальні та групові консультації з різних аспектів освітньої діяльності. Однак, факт низького згадування цих механізмів вказує на суттєвий розрив між пропозицією та її сприйняттям. Це може бути зумовлено або недостатньою комунікацією щодо цих послуг, або ж сприйняттям їх як формальних заходів, що не відповідають глибинним емоційним потребам педагогів. Для більшості вчителів такі заходи є скоріше обов'язковою частиною професійного розвитку, ніж дієвим інструментом для подолання особистісних та професійних криз [3].

Найвищий, але вкрай рідкісний, рівень усвідомлення (лише 1-2 відповіді) об'єднує емоційні, соціальні, інституційні та інформаційні аспекти у цілісну модель. Комплексна психосоціальна підтримка передбачає наявність не лише консультацій і семінарів, а й менторських програм, психологічного супроводу, що інтегрований у повсякденну діяльність

закладу, а також доступ до достовірної та актуальної інформації. Відсутність розуміння цього рівня в більшості опитаних підкреслює необхідність формування ширшого уявлення про підтримку в педагогічній спільноті.

Отримані результати свідчать про те, що першочерговою потребою педагогів є емоційна безпека, тоді як системні механізми підтримки залишаються на низькому рівні усвідомлення. Це створює виклик для інституцій, подібних до ІППО, оскільки їхня діяльність, хоч і спрямована на професійний розвиток, не завжди сприймається вчителями як справжня допомога. Ефективна система підтримки має починатися з визнання емоційних потреб педагогів і лише потім інтегрувати формальні інституційні механізми. Для подолання цього розриву ІППОЧО та інші центри післядипломної освіти можуть розширити свою роль. Недостатньо лише пропонувати семінари з методики викладання; необхідно інтегрувати психологічну та соціальну підтримку в свої програми, а також сприяти формуванню культури взаємодопомоги у педагогічних колективах. Це дозволить подолати розрив між потребами та можливостями, створюючи цілісну та ефективну екосистему підтримки для вчителів, що відповідатиме як їхнім емоційним запитам, так і вимогам сучасної освітньої системи. Зрештою, інституції післядипломної освіти повинні стати центрами не лише професійного, а й психосоціального розвитку, що допоможе педагогам адаптуватися до постійних змін та зберігати високий рівень професійної стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Коляда М. О. Професійне вигорання педагога: психологічні аспекти та шляхи подолання. Київ : Либідь, 2022. 256 с.
2. Литвиненко С. І. Модернізація системи післядипломної освіти як чинник професійного розвитку педагогів. Вісник Інституту післядипломної освіти. 2023. № 4. С. 45–53.
3. Мельник О. В. Теоретико-методичні засади психосоціальної підтримки педагогів в умовах освітніх трансформацій : дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2024. 410 с.